

**YOZUVCHINING ESTETIK IDEALI VA AYOLLAR OBRAZI (INGLIZ VA
O'ZBEK ASARLARI TIMSOLIDA)**

Safarova Sarvinoz

Turon universiteti magistranti

Annotatsiya. *Mazkur maqolada yozuvchining estetik ideali tushunchasi hamda uning badiiy asarlarda ayollar obrazi orqali ifodalanishi qiyosiy-tipologik jihatdan tahlil qilinadi. Ingliz va o'zbek adabiyoti namunalari asosida ayol obrazining semantik, estetik va lingvomadaniy xususiyatlari yoritiladi. Tadqiqotda yozuvchining dunyoqarashi, ijtimoiy muhit va milliy qadriyatlarning ayol timsoli shakllanishiga ta'siri ko'rsatib beriladi. Shuningdek, ayol obrazi orqali estetik idealning ifodalanish mexanizmlari, uning badiiy-funksional xususiyatlari hamda qiyosiy adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan umumiy va farqli jihatlar aniqlanadi.*

Kalit so'zlar: *estetik ideal, ayol obrazi, lingvomadaniyat, qiyosiy tahlil, badiiy obraz, milliy qadriyatlar, semantik xususiyat, stilistik vositalar*

Abstract. *This article examines the concept of the writer's aesthetic ideal and its representation through female characters in literary works from a comparative -typological perspective. Based on examples from English and Uzbek literature, the semantic, aesthetic, and linguocultural features of the female image are analyzed. The study highlights the influence of the author's worldview, social environment, and national values on the formation of the female character. Furthermore, the mechanisms of expressing the aesthetic ideal through female images, their artistic and functional characteristics, as well as their common and distinctive features from the standpoint of comparative literary studies are identified.*

Keywords: *aesthetic ideal, female image, linguoculture, comparative analysis, literary image, national values, semantic features, stylistic devices*

Аннотация. *В данной статье рассматривается понятие эстетического идеала писателя и его выражение через женские образы в художественных произведениях в сравнительно-типологическом аспекте. На основе примеров из английской и узбекской литературы анализируются семантические, эстетические и лингвокультурные особенности женского образа. В исследовании показано влияние мировоззрения автора, социальной среды и национальных ценностей на формирование женского образа. Кроме того, выявляются механизмы выражения эстетического идеала через женские образы, их художественно-функциональные характеристики, а также общие и отличительные черты с точки зрения сравнительного литературоведения.*

Ключевые слова: *эстетический идеал, женский образ, лингвокультура, сравнительный анализ, художественный образ, национальные ценности, семантические особенности, стилистические средства*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Kirish. Zamonaviy adabiyotshunoslikda yozuvchining estetik ideali badiiy asarning markaziy kategoriyalaridan biri sifatida talqin qilinadi. Estetik ideal – bu muallifning go‘zallik, axloq, insoniylik va mukammallik haqidagi tasavvurlarining badiiy ifodasidir. Ushbu ideal ko‘pincha obrazlar tizimi orqali, ayniqsa ayollar obrazi vositasida namoyon bo‘ladi.

Ayol obrazi adabiyotda nafaqat estetik, balki ijtimoiy, madaniy va psixologik qatlamlarni ham mujassamlashtiradi. Shu bois ingliz va o‘zbek adabiyotida ayol timsolini o‘rganish yozuvchining estetik qarashlarini ochishda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Estetik ideal tushunchasi falsafa va adabiyotshunoslikda uzoq tarixiy rivojlanish jarayoniga ega. Qadimgi yunon mutafakkiri Aristotile estetikani go‘zallik va san‘atning mohiyati bilan bog‘lab, badiiy asarda ideal obrazning mavjudligini ta’kidlagan. Keyinchalik estetik ideal tushunchasi romantizm va realizm davrida yanada rivojlandi. Realist yozuvchilar estetik idealni hayotiy haqiqat bilan uyg‘unlashtirishga intildilar. Bu jarayonda obrazlar tizimi, ayniqsa ayol obrazlari muhim vosita sifatida xizmat qildi.

Estetik ideal quyidagi xususiyatlarga ega:

normativ xarakter (ideal sifatida namuna bo‘lish)

individual-mualliflik yondashuvi

milliy-madaniy kontekstga bog‘liqlik

badiiy obrazlar orqali ifodalanish

Ingliz adabiyotida ayol obrazi ko‘pincha jamiyatdagi axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarining ifodachisi sifatida talqin qilinadi. Masalan, Charlotte Brontë ning “Jane Eyre” asarida bosh qahramon nafaqat sevgi timsoli, balki mustaqil fikrlovchi, o‘z qadr-qimmatini anglaydigan shaxs sifatida tasvirlanadi.

Bu yerda yozuvchining estetik ideali quyidagicha namoyon bo‘ladi:

ichki erkinlik

axloqiy poklik

ruhiy mustahkamlik

Shuningdek, Jane Austen asarlarida ayollar obrazi aql, did va ijtimoiy moslashuvchanlik orqali ideal sifatida gavdalanadi. Uning qahramonlari romantik emas, balki realistik xarakterga ega.

Zamonaviy ingliz adabiyotida ayol obrazi yanada murakkablashadi. Bu davrda ayol ijtimoiy tenglik uchun kurashuvchi, mustaqil shaxs, ichki konfliktlarga ega individ sifatida tasvirlanadi. Bu esa estetik idealning o‘zgaruvchanligini va zamon bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi. O‘zbek adabiyotida ayol obrazi ko‘pincha milliy qadriyatlar, oila va sadoqat bilan bog‘liq holda tasvirlanadi. Masalan, Abdulla Qodiriy ning “O‘tkan kunlar” asarida Kumush obrazi ideal ayol timsoli sifatida gavdalanadi. Bu obrazda quyidagi estetik ideal elementlari mavjud:

sadoqat

sabr-toqat

ma’naviy poklik

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Zamonaviy o'zbek yozuvchilari, jumladan O'tkir Hoshimov asarlarida ayol obrazi yanada realistik va ijtimoiy muammolar bilan bog'liq holda tasvirlanadi.

Bu davrda ayol jamiyatdagi muammolarni boshdan kechiruvchi, ruhiy kurash olib boruvchi, mustaqil qaror qabul qiluvchi shaxs sifatida ko'rsatiladi. Bu esa estetik idealning an'anaviydan zamonaviyga o'tishini aks ettiradi.

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, har ikki adabiyotda ayol obrazi estetik idealni ifodalovchi muhim vosita hisoblanadi.

Umumiy jihatlar:

ayol obrazi orqali muallif dunyoqarashi ifodalanadi
axloqiy qadriyatlar asosiy mezon sifatida xizmat qiladi
obrazlar psixologik chuqurlikka ega

Farqli jihatlar:

ingliz adabiyotida individualizm kuchli
o'zbek adabiyotida kollektiv va oilaviy qadriyatlar ustun
ingliz asarlarida ayol mustaqilligi ko'proq urg'ulana di
o'zbek asarlarida an'anaviy qadriyatlar ustuvor

Yozuvchilar ayol obrazini yaratishda turli badiiy vositalardan foydalanadilar:

metafora va ramzlar

psixologik tasvir

dialog va monologlar

lingvistik va stilistik birliklar

Bu vositalar orqali estetik ideal quyidagi shakllarda ifodalanadi:

1. Ideal ayol modeli
2. Konflikt orqali shakllangan ideal
3. Realistik ideal (kamchiliklar bilan birga)

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yozuvchining estetik ideali badiiy asarlarda ayollar obrazi orqali eng yorqin ifodasini topadi. Ingliz va o'zbek adabiyotida ayol timsoli muallifning estetik qarashlari, ijtimoiy pozitsiyasi va milliy-madaniy qadriyatlarini aks ettiradi. Qiyosiy tahlil asosida ayol obrazi universallik va milliylik uyg'unligida shakllanishi aniqlandi. Zamonaviy adabiyotda esa ayol obrazi yanada murakkab, ko'p qatlamli va dinamik xarakter kasb etmoqda.

Shu bois ayol obrazi orqali estetik idealni o'rganish nafaqat adabiyotshunoslik, balki lingvomadaniyat va tarjimashunoslik uchun ham muhim ilmiy yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Aristotle. Poetics. – London: Penguin Classics, 1996. – 112 p.
2. Charlotte Brontë. Jane Eyre. – London: Smith, Elder & Co., 1847. – 532 p.
3. Jane Austen. Pride and Prejudice. – London: T. Egerton, 1813. – 432 p.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

4. Abdulla Qodiriy. O‘tkan kunlar. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2018. – 400 b.
5. O‘tkir Hoshimov. Ikki eshik orasi. – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2019. – 320 b.

